

У статті описаний технологічний процес конденсації і розподілу продуктів хлорування при виробництві тетрахлориду титана, що підвищує ступінь витягу тетрахлориду титана і зменшує кількість операцій, а також енерговитрати. Основні технологічні особливості процесу полягають у тому, що відділення часток шихти роблять до охолодження парогазової суміші, а крупнодисперсних твердих хлоридів після охолодження, після чого відокремлюють високодисперсні тверді хлориди від пароподібного тетрахлориду титана, використовуючи нагрітий при конденсації до крапки роси тетрахлорид титана, потім конденсують пари тетрахлориду титана, використовуючи чистий тетрахлорид титана спочатку з температурою навколишнього середовища, а потім охолоджений до температури не нижче -23°C .

О.Г.Боднаров, доц., канд. філос. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Політична участь і її різновиди

Як зрозуміло з попереднього викладу, політичне поведіння - це досить широка по своєму змісті категорія (політичний характер може прийняти будь-яку подію або дію, наприклад: хвороба державного діяча, гра на біржі на підвищення/зниження курсу національної валюти й т.п.), що припускає, крім усього іншого, і участь, і неучасть індивідуальних і колективних факторів у політику.

У самому загальному плані політична участь визначається як індивідуальні або групові дії з метою впливу на владу будь-якого рівня. Сучасні концепції політичної участі розглядають його як складне, багатомірне явище, що включає самий широкий набір прийомів, пов'язаних з наданням політичного впливу, і вивчають залежність його форм і ступенів активності від факторів психологічного, соціального, економічного, культурно-історичного й іншого характеру.

Політична участь - це різні форми політичної діяльності, такі як голосування, призначення політиків на посаду, робота добровольців у виборчій кампанії або участь у протесті. Тобто всі ті форми активності, метою яких є вплив на уряд.

Вступаючи в упорядковані, формалізовані відносини з іншими людьми, з різними організованими групами, людина бере участь у політичному житті. Існують три основних види політичної участі: 1) невольне й неусвідомлене, наприклад, засноване на спонтанному вольовому імпульсі, на звичаї або на якимсь примусі; 2) свідоме, але невольне - людина керується осмисленою їм потребою додержуватися твердих норм і регламентів; 3) свідоме й вільне - особистість здатна перебороти конфлікт раціоналізованих нею необхідних, здійснити вибір і тим самим розширити границі своїх можливостей у багатомірному й політичному світі, що постійно розвивається.

Габріель Алмонд і Сідней Верба у своїй знаменитій теоретичній моделі політичної культури перший тип участі, а також його носія — політичну особистість іменують **парокіальним**, тобто обмеженими безпосередніми, найпростішими інтересами й взаємодіями; другий — **подданічним**; третій — **партиципаторним** громадянським або властиво бути в участі). Ці політологи виділили також змішані або перехідні форми участі (наприклад, подданічно-партиципаторну, для якої характерне сполучення задоволене високих вимог (суб'єктивних або об'єктивних) до політичної особистості й істотно обмежених (суб'єктивно або об'єктивно) її можливостей).

І в історії, і в сучасному громадському житті зустрічаються різноманітні форми, що еволюціонують, політичної участі. У ході фактично будь-якого значимого соціально-історичного процесу, особливо перехідного типу - від монархії до республіки, від колоніальної залежності до незалежності, від відсутності партій до багатопартійності, від

авторитаризму до демократії й т.д., - удосконалюються традиційні й виникають нові види політичної участі.

У силу різноманіття змінних, або факторів, що визначають політичну участь, не існує якоїсь єдиної класифікації його форм. Участь можна розглядати по наступних групах показників: 1) легітимне, (вибори, погоджені із владою; мітинги й демонстрації, петиції та ін.) і нелегітимне (цивільна непокоря, тероризм, повстання, переворот); 2) інституціональне (голосування, участь у діяльності партії) і не інституціональне (масові хвилювання, не визнані законом угруповання з політичними цілями та ін.); 3) місцевий або загальнонаціональний характер. Можливі й інші варіанти типологізації. У кожному разі категорії політичної участі задовольняє ряд умов: по-перше, це повинен бути конкретний політичний акт, включаючи його словесне (вербальне) вираження, а не просто якась, що ніяк не виявилася емоція; по-друге, участь, за рядом виключень, добровільно (тобто це не сплата податків, не служба в армії, не обов'язкова святкова демонстрація при тоталітарному режимі); по-третє, участь є дійсним, а не фіктивним при наявності реального вибору, альтернативи.

Деякі політологи, наприклад Хантингтон і Липсет, уточнюють, що тип політичної участі значною мірою визначається характером існуючого політичного режиму. Приміром, протилежністю нормальному, властивого демократичному пристрою автономної й добровільної участі виступає примусова, мобілізована участь (див. політична мобілізація), властивим тоталітарним режимам, які прагнуть до символічного залучення мас у політичні видовища для імітації своєї суспільної підтримки. Взагалі, ті або інші форми політичної участі можуть створювати спрямовані впливи, що спотворюють індивідуальну й групову психологію. Так, острах, з одного боку, і тиск занадто високих вимог до особистості — з іншої, породжують різні нав'язливі або істеричні психічні стани (неврози) у політичному поведженні людей, найбільш показовим серед яких є «втеча від волі» (його описав Ерих Фромм; 1900-1980). Фашизм і інші різновиди тоталітаризму дають чимало прикладів подібної втечі від волі.

Шлях до рятування від політичних неврозів пов'язаний з розвитком особистісного початку в політику. Поверх того, удосконалювання сучасної особистості неможливо без використання потенціалу політичної участі. Економічна насиченість, технологічна витонченість або культурна витонченість не в змозі сьогодні відшкодувати людині недолік можливості вільно оперувати політичними ролями, ефективно використовувати свої права. Інший важливий аспект проблеми індивідуальної й колективної політичної участі - визначення його оптимальних границь як з погляду стабільності системи, так і щодо конкретних партій і рухів. Коли наприкінці 1960 - - початку 1970-х рр. у країнах Заходу виникла необхідність активізувати політичну участь раніше пасивних верств населення, що правлять еліти розробили спеціальні програми для залучення в політику таких груп, як жінки, етнічні меншості, релігійні об'єднання та ін. Але результат вийшов несподіваним: відбулося зрушення громадського життя вправо - «новобранці» виявилися досить консервативними, чим і викликали поворот політичного процесу до більше традиціоналістських орієнтирів. Таким чином, утримання від політичної діяльності пасивних і консервативних верств населення до певної межі йде на користь розвитку демократичних процесів.

У зводі світової політологічної літератури по політичному поведженню останніх десятиліть проблеми політичної активності й участі, їхніх форм і факторів, географічних розходжень і т.д. займають центральне місце.

Класичною теорією політичної активності визнана так звана базова модель участі, створена Вербою й Норманом Найманя. Як базових факторів політичної активності ці політологи розглядають соціально-демографічні характеристики населення. Інша загальноновизнана концептуальна схема — когнітивна модель участі, заснована на обліку

внутрішнього миру, суб'єктивного подання про зовнішню реальність, якими люди керуються по-різному: для одних — це засіб відгородитися від впливу й тиску (експансії) зовнішнього середовища, для інших — знаряддя, що допомагає організувати більш-менш масштабні підйоми активності. Ще однією фундаментальною концепцією політичної участі є ціннісна модель. Її головна теза — вплив набору певних цінностей на зацікавленість у політичний процес. Зберігає свій високий науковий статус і схема так званої депривації (пригніченість), пов'язана із припущенням, що спрямованість соціального самопочуття живлять схильність до різних форм політичної активності (наприклад, рівень незадоволеності впливає на схильність до участі в протиправних видах політичної активності).

У своїх вихідних положеннях і, більше того, концептуальних висновках всі вищевказані моделі перетинаються й доповнюють один одного. На цих обставинах засновані різні спроби побудови інтегративних моделей політичної участі, які враховують взаємодію факторів, що є базовими для вищезгаданих концепцій особистих базових факторах формування електорального поведіння: відповідно, соціальні й демографічні характеристики; політична /або ідеологічна ідентифікація; раціональний розрахунок.

Фахівці, що вивчають політичну поведінку, гадають, що об'єктивні показники участі необхідно доповнити психологічними даними, серед яких вони особливо виділяють сприйняття індивідом своєї участі, почуття зацікавленості в політику й мотивацію партиципаторній діяльності. При накладенні цих суб'єктивних аспектів участі на різні типи активності в політику виходять цікаві класифікації, що дають більш об'ємне бачення про політичну поведінку. Дослідження з використанням таких показників виявили, що неактивні громадяни, які фактично стороняться майже від будь-яких політичних дій, психологічно не випробовують почуття зацікавленості або відчуття особистого контролю над подіями. Навпроти, активісти, що беруть участь у всіх формах діяльності, мають певні навички й психологічно включені в процеси, що відбуваються.

Англійські політологи, що цікавилися політичною поведінкою своїх співвітчизників, виявили, що серед тих, хто бере участь у так званих альтернативних (нових) соціальних рухах - миротворчих, екологічних, жіночих, та ін., - великий відсоток становлять люди з істеблішменту, що одночасно входять у всілякі партії (включаючи правлячу), урядові комісії й включені в інші традиційні форми політичного життя. «Тільки голосуючі», як правило, не беруть участь більше ні в яких інших видах діяльності (у даній групі - більшість дорослих британців, що воліють цю найпростішу форму).

Активна психологічна зацікавленість має різний сенс у кожній з політичних культур. У західних культурах членство в партіях сприймається індивідом без обов'язкового занурення в справи партії. Освоєння цієї ролі відбувається досить просто. Людина може бути активістом, відвідувати партзбори й різні маніфестації, уважно спостерігати за повідомленнями ЗМІ або читати спеціальну літературу, психологічно, по своїх інтересах, орієнтаціям, по насиченості життя політичними контактами він мало відрізняється від більше пасивної частини населення. Його інтерес до політики й знання про неї, а також соціальний статус лише незначно вище, ніж в інших груп населення. Така ситуація політичної поведінки пов'язана з тим, що у своїх активістах партії бідують переважно при регулярних виборчих кампаніях, коли йде мобілізація прихильників для підтримки партійного кандидата на виборах.